

9. Національний університет «Львівська політехніка» / Під. ред. Ю. Я. Бобало. – К. : ТОВ Видавничий центр «Логос Україна», 2009. – 447 с.
10. Харьковский политехнический институт. 1885–1985: история развития / отв. ред. Н. Ф. Киркач. – Х. : Вища школа, 1985. – 223 с.
11. Одесский политехнический институт. Краткий исторический очерк (1918–1968) / Отв. ред К.С. Коваленко. – К. : Изд. Киевского университета, 1968. – 222 с.
12. Державний архів Харківської області (ДАХО), ф. Р-5404, оп. 2, спр. 66, 22 арк.
13. Державний архів м. Києва (ДАК), ф. р-308, оп. 13, спр. 77, 64 арк.
14. ДАК, ф. р-308, оп. 9, спр. 94, 14 арк.
15. ДАК, ф. р-308, оп. 9, спр. 112, 16 арк.
16. ДАК, ф. р-308, оп. 9, спр. 94, 14 арк.
17. ДАК, ф. р-308, оп. 10, спр. 84, 42 арк.
18. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (ІА НБУВ), ф. 263, оп. 1, спр. 20, 3 арк.
19. ДАХО, ф. р-1682, оп. 13, т. I, спр. 171, 20 арк.
20. ДАХО, ф. р-1682, оп. 14, спр. 1081, 31 арк.
21. Державний архів Львівської області, ф. р-120, оп. 25, спр. 1, 17 арк.
22. ІА НБУВ, ф. 263, оп. 1, спр. 549, 222 арк.
23. Особистий архів професора, д.т.н. В. Т. Долбні.

Tveritnikova E. Ye. Scientific personnel support of electrotechnical system of Ukraine (1950–1980)

It is dealt with formation stages of a training and certification system of scientific and pedagogical personnel with electrotechnical specialization in leading technical colleges and academic institutions of Ukraine during 1950–1980 years. Based on analyze of legal documents it's determined the main features of functioning of postgraduate and doctoral institution against the background of educational public policy of the second half of XX century. It is outlined the features of a preparation of scientific personnel for electrotechnical complex, in particular it is investigated the operations of academic councils; it is singled out the weaknesses and achievements during different periods of development of the formation system of a scientific and educational potential.

Keywords: high electrotechnical school of Ukraine; formation of scientific personnel; postgraduate; doctoral institution; specialized academic council.

Тверитникова Е. Е. Обеспечение научными кадрами электротехнический комплекс Украины (1950–1960 гг.)

Рассмотрены этапы формирования системы подготовки и аттестации научных и научно-педагогических кадров электротехнического профиля в ведущих высших технических учебных заведениях и академических учреждениях Украины на протяжении 1950–1960 гг. На основе анализа нормативно-правовых документов установлены характерные признаки функционирования института аспирантуры и докторантуры на фоне образовательной государственной политики второй половины XX в. Освещены особенности подготовки научных кадров для электротехнического комплекса, в частности исследована деятельность специализированных ученых советов, выделены слабые стороны и достижения в разные периоды развития системы формирования научного и образовательного потенциала.

Ключевые слова: высшая электротехническая школа Украины, подготовка научных кадров, аспирантура, докторантура, специализированный ученый совет.

УДК 329(477) НРУ

Ю. О. Шушкевич

РОЗГОРТАННЯ МЕРЕЖІ ОСЕРЕДКІВ НРУ НА РІВНЕНЦІНІ В 1989–1998 рр.

У статті висвітлено один із аспектів діяльності НРУ на Рівненщині, а саме динаміку розгортання мережі осередків в 90-х роках ХХ ст. Проаналізовано перші кроки рухівців щодо розбудови структури власної організації та описано установчі збори в обласному центрі та інших містах Рівненської області. Стаття містить значний масив статистичних даних, які дозволяють прослідкувати динаміку зміни кількості членів партії. Отримані дані ілюструють географію поширення Руху на Рівненщині, а також вказують на активістів, які безпосередньо займалися питанням розвитку партії в області. Також автор звернув увагу на кореляцію між результатами виборів 1998 року до рад усіх рівнів та активністю і чисельністю членів Народного Руху України.

Ключові слова: НРУ; Рівненщина; мережа; політичні партії України, Рух.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення та систематизації інформації про діяльність НРУ на Рівненщині в 90-х роках ХХ ст. У цьому контексті особливої ваги набуває динаміка розгортання мережі осередків НРУ, як одна з ланок формування впливу на політичну ситуацію в регіоні.

Після появи у лютому 1989 року ідеї створення Народного Руху України за Перебудову, концепцію якого підготували члени Спілки письменників України, відразу з'явилися ініціативні групи в різних регіонах республіки, які почали підготовку до створення місцевих осередків. Однак враховуючи непопулярність ідеї

створення такої організації серед номенклатури всі ініціативи громадськості натикалися на тихий саботаж і протидію. Комуністи прагнули зберегти всю повноту влади і усвідомлювали загрозу від невідконтрольної їм громадської організації [1, с.368].

Лише 22 липня 1989 року, після тривалих попередніх узгоджень активістів Руху і влади, у кінотеатрі “Аврора” відбулась установча конференція Рівненської регіональної організації НРУ за Перебудову. Олег Матківський у своїх спогадах описав підготовку до її проведення: “Готувалася Рівненська обласна установча конференція Народного Руху України. Доводилося їздити і шукати однодумців по всій області, виходити також на Київ, Львів, країни Балтії, які допомагали друкувати неформальну літературу, виготовляти національну атрибутику, ми також обмінювалися думками, радилися щодо подальшої діяльності. Рівненський Рух був один з найпотужніших в Україні. Тут розроблявся проект Статуту майбутньої організації, який в правовому плані стабілізував надовго її діяльність і був вдалим зразком демократичного правового документа, що забезпечував вільний статус його членів” [2].

Відразу після створення рівненського міського осередку в роботу активно включилися осередки регіонального рівня, так 26 серпня 1989 року на стадіоні с. Зоря Рівненського району відбувся 5-тисячний мітинг під гаслом “Народний Рух та Перебудова”. Його ініціаторами були активісти НРУ с. Зоря та Клевань. На ньому обговорили питання, що стосувалися економічного, екологічного становища навколишніх населених пунктів, їхнього культурного та громадського життя. Гострій критиці було піддано керівництво агрофірми “Зоря комунізму” та Зорянської Ради народних депутатів, відмічено різкий контраст у розвитку с. Зоря поряд з навколишніми селами, засуджено курс на створення показових господарств та населених пунктів за рахунок багатьох інших [3, с.385].

На початку осені 1989 року список місцевих осередків поповнився, 3 вересня відбулися установчі збори Здолбунівського районного відділу Рівненської регіональної організації Народного Руху України за перебудову. Як згадувала С.Ніколіна, саме в Здолбунові був піднятий один з перших синьо-жовтих прапорів [4].

Знаковою подією першої половини вересня для рухівців Рівненщини став Установчий з'їзд “НРУ за Перебудову”. Область була представлена на ньому однією з найбільших делегацій, до складу якої входили: О.Новак, М.Поровський, Б.Степанишин, В.Червоній, І.Дем'янюк, С.Кричильський, В.Шкуратюк, В.Пилипчук (м.Рівне), П.Андрухов, М.Кушнір (м.Острого), Б.Дідич (м.Костопіль), І.Духанова (с.Зоря), В.Веремчук (м.Кузнецовськ), В.Семенюк (сmt.Квасилів), Б.Ярошинський (м. Корець) та інші. Попри чисельну перевагу серед делегатів від області представників обласного центру, наявність представників райцентрів та сіл дала змогу пришвидшити процес формування мережі місцевих осередків.

У Дубно вже 12 листопада відбулися установчі збори Дубенського відділення Рівненської регіональної організації НРУ за перебудову. Перед початком їх роботи були покладені квіти до пам'ятників Т.Г.Шевченка і В.І. Леніна. 85 делегатів представляли вже створені осередки, ініціативні групи, групи сприянь НРУ Дубенського району та місцевий відділ Товариства української мови ім. Т.Г. Шевченка. Були присутні до 120 гостей з м. Рівного та районів області, а також з Волині, Львівщини, Тернопільщини, Хмельниччини. Серед запрошених: представники Дубенського міськвиконкому, райкому Компартії, УГС, СНУМу, УАПЦ Рівненщини та інших областей. Делегати обговорили питання про створення Дубенського відділення Рівненської РО НРУ та напрями його діяльності, прийняли Ухвалу, звернення до земляків та резолюції, обрали керівні органи. Головою правління став інженер Богдан Козловський, його заступником – пенсіонер, ветеран національно-визвольного руху, багаторічний політв'язень Степан Куриляк. Після зборів відбувся мітинг, у якому взяло участь до 5 тисяч осіб. Було зачитано звернення, резолюції, обговорено становище в економіці, екології, культурі, суспільно-політичному житті. Присутні активно підтримали основні думки виступаючих. Гострій критиці було піддано позицію Дубенського партійно-радянського керівництва, комсомольських органів, районної газети за дезінформацію, розпалювання нездорових пристрастей навколо несанкціонованого мітингу 15 жовтня у місті. Зазначалося, що політика захорон та залякування з боку місцевої влади – не той шлях, яким потрібно йти під час перебудови. Поставлено вимоги надати гласності роботі комісії по реабілітації жертв репресій, введення до її складу представників громадськості, увіковічення пам'яті жертв розстрілу у Дубенській в'язниці НКВС влітку 1941 року. Відзначено необхідність термінової реконструкції Дубенського замку 15 століття, інших історичних пам'яток, повернення до лінгвістичної назви міста. Зверталася увага на велике для долі перебудови значення майбутніх виборів, в результаті яких повинен оформитись корпус демократичних сил [5, с.1].

27 травня 1990 року в Острозі була проведена установча конференція районної організації НРУ. На ній було ухвалено наступне рішення:

1. Обрати головою Острозької районної організації НРУ Бендюка Миколу;
 2. Доручити голові та раді Острозької районної організації НРУ вийти з ініціативою створення координаційної ради всіх демократичних об'єднань Острозького, Здолбунівського та Славутського районів;
 3. Активізувати роботу у трудових колективах по створенню страйкових комітетів і бути готовими підтримати Всеукраїнський страйк протесту проти розширення атомних електростанцій в Україні [6].
- Протягом 1989-1990 років фактично рухівцям вдалося створити осередки майже у всіх райцентрах області. Про чисельність та склад НРУ на Рівненщині у 1990 році згадано у документі “Про політичну ситуацію в області”, підготовленого для Української республіканської партії (УРП) від 20 грудня 1990р.:

“Рівненський Крайовий Народний Рух України – створено у 1989р. Чисельність – 1,5 тис. чол. Має осередки в 15 районах області. Робітники, технічна інтелігенція, службовці, інтелігенція творча та освітня, пенсіонери, селяни. Представників некорінної національності дуже мало. Симпатизують Рухові приблизно 30 % населення” [7, 19 арк].

Слід зазначити, що після здобуття незалежності Рух, як громадська організація був найвагомішою громадською організацією на Рівненщині, так згідно даних центрального проводу станом на 28 листопада 1992 року чисельність НРУ на Рівненщині – 3339 осіб. Районні організації:

- Володимирецька – 46;
- Березнівська – 152;
- Гощанська – 69;
- Дубровицька – 86;
- Дубенська – 254;
- Зарічненська – 56;
- Здолбунівська – 92;
- Корецька – 121;
- Костопільська – 240;
- Млинівська – 285;
- Острозька – 290;
- Рокитнівська – 122;
- Радивилівська – 201;
- Рівненська – 399;
- Сарненська – 80;
- м.Рівне – 726;
- м.Кузнецовськ – 120.

Рівненська крайова організація була 4-ою за чисельністю серед обласних структур НРУ [8, 7 арк]. Після перетворення організації у партію та приходу до влади В.Червонія кількість членів значно знизилася. Однак попри це мережа осередків НРУ в 1993-1994 роках почала масово з'являтися у селах. Так, наприклад, 9 березня 1993 р. у с.Здовбиця Здолбунівського району створено осередок Руху [9, с.1]. На початку січня 1994 р. створено осередок с.Бармаки. Головою осередку обрано підприємця Б.Ковальчука [10, с.1]. 22 січня 1994 р. в клубі с.Вербівка Дубровицького району відбулися установчі збори осередку НРУ [11, с.1]. 6 лютого 1994 р. було створено осередок НРУ в Уїздцях Млинівського району. Головою якого було обрано В.Мельника. Того ж дня в с.Вербівці відбулися установчі збори осередку НРУ. Головою був обраний А.Різанович [12, с.1]. 20 листопада 1994 р. у приміщенні с.Бродець Дубровицького району відбулися установчі збори осередку НРУ [13, с.1]. 27 листопада 1994 р. в селі Тумень Дубровицького району відбулися аналогічні збори [14, с.1]. Завдяки постійній роботі з місцевими активістами Рівненський крайовий НРУ кожного року демонстрував динаміку чисельного росту.

1 грудня 1995 відбулися всі районні конференції НРУ і склад керівників районних осередків виглядав таким чином:

- Володимирецька РО НРУ – Юрій Ширко.
- Дубровицька РО НРУ – Василь Конончук.
- Радивилівська РО НРУ – Ігор Киричук.
- Острозька РО НРУ – Інна Гвізда.
- Рівненська РО НРУ – Любов Шевчук.
- Костопільська РО НРУ – Михайло Гайда.
- Корецька РО НРУ – Ігор Гаврик.
- Здолбунівська РО НРУ – Олександр Цапін.
- Дубенська РО НРУ – Надія Волинець.
- Млинівська РО НРУ – Степан Говор.
- Гощанська РО НРУ – Богдан Родчин, Василь Мирончик.
- Рокитнівська РО НРУ – Сергій Берташ.
- Березнівська РО НРУ – Андрій Шабатюк.

Рівненська міська організація НРУ: С.Олексіюк (голова), Мирослав Семанів, Людмила Матюшенко (заступники) [15, с.1].

Останнім регіоном області де було створено районний осередок був Демидівський, лише 23 листопада 1996 року РКО НРУ вдалося організувати там осередок. Відбулася установча конференція організації НРУ, на якій був присутній голова РКО НРУ В.Червоній. Представники восьми осередків обрали її головою О.Рашко [16, с.1]. 30 листопада 1996 року відбулася крайова конференція НРУ, на якій були присутні 155 делегатів з 15 районів області та м.Рівне. Загальна чисельність організації нараховувала 1600 осіб (кількісний ріст за рік – 400 осіб).

21 листопада 1998 року відбулася 12 звітно-виборна конференція крайового Руху. На конференцію було обрано 236 делегатів, зареєструвалося 212 делегатів і 49 запрошених. Зі звітом виступив голова крайового Руху В.Червоній. За час його каденції було проведено ряд масових заходів, зокрема, «Старий новий рік з Молодим рухом» (800 осіб), молодіжний вечір до Дня Святого Валентина (700 осіб), конкурс «Поліська красуня» (1200 осіб), музичний фестиваль «Рок-н-Рівне» (1000 осіб), ремонт обласного краєзнавчого музею, де проводилася виставка до 100-річчя Патріарха Мстислава і десятки менш масштабних заходів. В 1998 році було створено 45 обласних осередків НРУ в області, чисельність Крайової організації Руху зросла з 1692 до 2245 членів. Особливий приріст відбувся в Костопільському районі – з 3 осередків до 17 (від 38 членів до 238) та Корецькому районі з 3 до 12 (від 30 членів до 180). В період з 10 січня до початку виборчої кампанії зусилля організації були направлені на розвиток Молодого Руху та структурну реорганізацію НРУ. Були проведені акції: вечір пам'яті героїв Крут (800 учасників), урочисті збори

на честь 80-ї річниці прийняття 4 універсалу (800 учасників), розгін комуністичного мітингу 18 березня, мітинг напередодні виборів (5000 учасників), зустріч з кандидатами в кінотеатрі «Україна» (1500 учасників). В результаті проведеної кампанії за партійний список НРУ на Рівненщині проголосувало 29,4 % виборців області. В мажоритарних округах було обрано 4 з 6 кандидатів від НРУ [17, с.1-2]. Станом на 21.04.1999р. Рівненський міський осередок налічував 321 члена [18, арк. 2].

Таким чином від початку своєї діяльності у 1989 році до 1998 року активістам та членам НРУ вдалося створити організацію, яка покрила своєю мережею територію всієї області. Якщо прослідкувати зміну динаміки чисельності партії, то згідно даних Центрального проводу НРУ станом на 1992 рік на Рівненщині до складу НРУ входило 3339 осіб. Найчисельніше представництво було в обласному центрі понад 700 осіб. В 1996 році обласна організація НРУ нараховувала 1600 членів та 120 членів Молодого Руху. В 1997 році згідно зі звітом В.Червонія – 2000 осіб, Молодий Рух – приблизно 300 осіб. В 1998 році – 2245 осіб та Молодий Рух – 380 осіб. Коливання у чисельності членів партії в області значною мірою було викликано внутрішніми конфліктами В.Червонія із своїми прибічниками, після яких чимало осіб мусили дистанціюватися від партії.

Якщо до 1993 року організація була представлена більше у райцентрах області, то з 1993 по 1998 роки їй вдалося поширити свою діяльність і на значну кількість сіл. Постійна робота Рівненської крайової організації НРУ над розвитком осередків дала свої плоди кількість членства організації протягом 90-х років ХХ ст., варіювалося від 1,5 – до понад 3 тисяч осіб. Розвинена структурна мережа робила Рух однією з найбільш впливових політичних сил регіону. Цю тезу підтвердили результати виборів до Верховної Ради та місцевих рад 1990, 1994, 1998 років.

Джерела та література

1. Дем'янюк І. Предтеча незалежності. До питання про виникнення Народного Руху України на Рівненщині / І. Дем'янюк // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 21. – Рівне, 2011. – С. 368-384.
2. Наш Рух: так творилася історія. Спогади засновників Рівненського Руху. – Рівне: б. м., 2009. – 43 с.
3. Поровський М. І. Тільки РУХом життя і обіймеш... Повість-спогад. – Рівне: ПП Лапсюк, 2009. – 468 с.
4. Особистий архів Ю.О.Шушкевича, спогади С.Ніколіної, записані 15 березня 2009 року
5. Вибірка подій // Рада. – 1989. – грудень. – С.1.
6. Особистий архів Ю.О.Шушкевича, Протокол установчої районної конференції НРУ
7. Держархів Рівненської обл., ф. Р-2883, оп. 1, Спр. 8, 19 арк.
8. ЦДАГОУ, ф. 270, оп. 1, спр. 154, 7 арк.
9. Події, коментарі, факти / Волинь. – 1993. – 12 березня. – С.1.
10. Що буде / Волинь. – 1994. – 14 січня. – С.1.
11. Що буде / Волинь. – 1994. – 21 січня. – С.1.
12. Інформація / Волинь. – 1994. – 18 лютого. – С.1.
13. Що буде / Волинь. – 1994. – 18 листопада. – С.1.
14. Що буде / Волинь. – 1994. – 2 грудня. – С.1.
15. Відбулися конференції / Волинь. – 1995. – 1 грудня. – С.1.
16. Волинь. – 1996. – 29 листопада. – С.2.
17. Іншого не дано / С.Степанишин // Волинь. – 1998. – 27 листопада. – С.1-2.
18. Архівний відділ Рівненського міськвиконкому, ф. 26, Оп. 3, спр. 861, 2 арк.

Шушкевич Ю. А. Развертывание сети ячеек НРУ на Ровенщине в 1989-1998 гг.

В статье освещен один из аспектов деятельности НРУ на Ровенщине, а именно динамика развертывания сети ячеек в 90-х годах XX в. Проанализированы первые шаги руховцев по развитию структуры собственной организации, учредительное собрание в областном центре и других городах Ровенской области. Статья содержит значительный массив статистических данных, которые позволяют проследить динамику изменения количества членов партии. Полученные данные иллюстрируют географию распространения Руха на Ровенщине, а также указывают на активистов, которые непосредственно занимались вопросом развития партии в области. Также автор обратил внимание на корреляцию между результатами выборов 1998 г. в советы всех уровней и активностью и количеством членов Народного Руха Украины.

Ключевые слова: НРУ; Ровенщина; сеть; политические партии Украины, Рух.

Shushkevich Yu. O. Deploying network of cells NRU in Rivne region in 1989-1998 years.

The article highlights one of the aspects of the NRU in Rivne region, namely dynamic network deployment cells in the 90 years of the twentieth century. Analyzed first steps political activists toward developing their own organization and structure of the constituent assembly described in the regional capital and other cities of Rivne region. This article contains a large amount of statistical data that allows for the dynamic changes in the number of party members. These data illustrate the geographical spread of the movement in Rivne, and also reported on activists who are directly involved in issues of the party in the region. Also the author drew attention to the correlation between results 1998 elections to councils at all levels and activity and the number of members of the NRU.

Keywords: NRU; Rivne; network; political parties in Ukraine, Rukh.